یادداشت:

پورتال "افغانستان آزاد – آزاد افغانستان" بر مبنای اصل احترام به پرنسیب های دموکراتیک و آزادی مطبوعات، مضامین هموطنان را منتشر می سازد به شرط اینکه با روحیهٔ نشراتی پورتال در تضاد نباشد. با وجودیکه پورتال با بعضی از نظرات سیاسی آقای سعیدی موافق نیست، اما مضمون ایشان را بدون تصرف به دید هم میهنان میگذارد. ارزیابی و نتیجه گیری از تحلیل سیاسی آقای سعیدی به ارتباط اوضاع کشور را با حفظ حق تبصره برای پورتال، به هموطنان واگذار میشویم.

اداره پورتالAA-AA

داکتر صلاح الدین سعیدی- سعیدی افغانی

۰۷ اپریل ۲۰۱۱

دافغان ستراتیژیک څېړنیز مرکز دعلمي شورا ترنظر لاندی

په دری برخو کې/ دوهمه برخه

په افغانستان کې حالات، کړکیچونه او د حل ممکنې لارې!

[Situation in Afghanistan, Problems & Possible Solutions]

واشنگټن چې د امریکی د متحدو ایالاتو د پایتخت په توګه د مختلفو امریکایی مراکزو لکه سی آی ی، پنتاګون، بعضی دینی او سیاسی ټولنو او کلبونو، د دیموکرات ګوند او د جمهوری خواه د ګوند او ټی پارټی، او بعضی نظامی حلقاتو د تأثیراتو لاندی خپل ورځنی سیاسیت ته تبارز او تبلور ورکوی او د امریکی جمهور رئیس د سپینی ماڼی په مشری د امریکی د سیاسیت رسمی ویونکی او رسمی سیاسی حاکمه مرجع ده، د امکاناتو، منافعو او مصالحوپه چوکات کې عمل کوی او یا عمل کولو ته مجبوریږی.

د افغانستان په هکله د امریکی د متحدو ایالاتو د جمهور رئیس ښاغلی باراک اوباما وروستی اوږد مهاله پالیسی تر ۲۰۱۴ کاله پوری او دهغه نه وروسته د پورتنی مراکزو تر آغیزی لاندی څه موده د مخه وړاندی شوه چې څلور برخی او مراحولو کې به عملی کیږی.

لمړی مرحله: ذهنیت او افکار برابرول، دوهمه مرحله: نظامی اوتصفیوی عملیات، دریمه مرحله: د لاس ته راوړلو او تصفیه شوو سیمو ساتنه، څلورمه برخه او پړاو: د افغانستان اقتصادی او اداری انکشاف او اصلاحات.

په دی کې هیڅ شک نه شته چې د امریکی ددی اوږد مهالی پالیسی په لمړی مرحله کې او دهغه نه دمخه د ذهنیت او افکارو د برابرولو په برخه کې د افغانستان په اړه او عملی ډګر کې ډیری غلط فهمی د افغانستان په داخل او نړیواله کچه په عمل او نظر کې وجود لرلی او لری:

دديموکراسی، آزادی او دهغوی د ارزښتونو مفاهیم، حدود او ثغور، د آزاد بازار اقتصاد او حتی د بشر د حقوقو مفاهیم او د قانون حاکمیت په عمل کې کاملا مغشوش افاده او عملی کیده او کیږی.
د مصالحی او مفاهمی مفاهیم، کدری سیاسیت، ملی منافع او نور ورته مسایل کاملا متفاوت تشریح، توضیح او یا عملی شول.
د دین او دینی مسایلو توجیه او تفسیر هم متفاوت وه. د جهاد او امر بالمعروف و نهی عن المنکر حدود او ثغور هم مختلف او دافراط او تفریط پر اصولو اوتوضیحاتو ولاړ او ډیر ځلی حیرانوونکی تفاوتنه لرل.
په تأسف سره باید ووایم چې د بعضی له نظره لا تر اوسه هم د افغانستان د مسایلو به نظامی او پوځی حل تینګار کیږی او د تشدد لیار د حل اصلی لیار ګڼل کیږی. د نړی د مختلفو تمدنو او کلتورنو د همکاری او مشترکات د ساتلو پر ځآی د تقابل او تشدد پر لاری کارکیږی.
د خیر، سولې او ښه تفاهم او د اعتماد د اړیکو د بیا را ژوندی کولو پروسه ډیر ضعیف او بعضی مطرح حلقات یی له سره ردوی. په دی لیار کې صادقانه برخورد نه کیږی او ونه شو. ددی پر ځای د متقابل فریب او غولونی بازار ګرم دی.
زمونږ په پوهه او برداشت مختلفی خواوی تسلیمی، رشوت ورکونه او د څوکی او مقام په ورکولو سیاسی جوړ جاړی، مصالحه اومفاهمه خلاصه کوی. مونږ په دی باور یو چې دمصالحی او مفاهمی څخه داسی تعبیر په اصل کی مقابل ته دتوهین په مانا اود مصالحی او مفاهمی د مانا غلطه افاده او پوهه ده.
د مخالفنیو، اپوزیسیون او دښمن مفاهیم مغشوش او نادرسته وکارول شول او لیا کاریږی. تروریست، خدمتګار او د وطن صادق بچی او پردی نوکران او جیره خورانو مفاهیم مغشوش استعمال کړای شول او په دی برخه کې د تروریزم او افراطیت سره دمبارزی تر نامه لاندی په زرهاو قومی او منطقوی منحط سیاسیتونه عملی شول او داپروسه لیا ادامه لری. دوطن اصلی او صادق بچیان خاین او خایین د خدمتګارانو په نامه لافی او پتاقی وهی.
د دیموکراسی او آزادی مفاهیم، په افغانستان او نړیوال کچه د اکسترمیزم، تروریزم او تشدد په ضد دمبارزی مفاهیم، حدود او ثغور ډیر ځلی مغشوش، غیر تعریف شوی او متناقض ښکاری او تعریفیږی. ډیر ځلی یو ورته کامیابی وائی او هغه بل ورته ناکامی او یو ورته خدمتګار او قهرمان وائی او هغه بل ورته جنایت کار.
په کلکه اړتیا شته او وه چې په دی برخه کې درست او معیین مفاهیم په درست ډول و څیړل شی او درست مفاهیم، او اهداف په ګوته شی. داکار اقلا د وطن د صادقو خدمتګارانو او د خیر او خدمت د ارادی لرونکی تر منځ زیاد ممکن او عملی دی.
په دی برخه کې د پورتنیو مسایلوپه اړه چې هریو یی اوږد او مستقل بحث کیدای شی ددی قضایاو او مفاهیم یوڅو اړخو نو او جوانبو ته په مختصر ډول ستاسی پام اړول غواړو.
مفاهمه او مصالحه په مشترک کور کې د مشترک سیاسی ژوند پر اصولو توافق داسی توافق چې هغه حاکمیت، هغه نسخه او هغه برنامه مشروعیت لری او د هغه سیاسی ډلی، حزب او سازمان حاکمیت مشروع دی چې خلک یی وټاکی او د خلکو لخوا ټاکل شوی وی. دا نه په کودتا ګانو، نه په کنفرانسو او نه په پټو معاملو او نه د بهرنیو استخبارات په توافقاتو مشروعیت پیدا کولای شی.
پورتنی مراجع او ناستی ولاړی کولای شی یواځی او یواځی لازمی زمینی برابری کړی. اما اصلی مشروعیت باید په آزادو ټاکنو کې د خلکو له خواترلاسه او تحقق ومومی. دافغانستان اکثریت خلک مسلمان دی او خپل انتخاب لری. داسی نظام جوړول چې اکثریت حکومت او اقلیت خپل حقوق ولری. هغه اکثریت چې خلکو په آزادو ټاکنو کې د معین او محدود وخت لپاره انتخاب او ټاکلی او د وخت په تیریدو باید د هغه مشروعیت له سره تجدید کړای شی.
دیموکراتیک نظام د خلکو حکومت، د خلکو په واسطه منځ ته راغلی اود خلکو د ارزښتونو د دفاع، پالنی او روزی نظام دی. دا ارزښتونه په ټولو انسانی ټولنو کې عین څیز نه دی. خو پکار ده چې دا وطنی ارزښتونه د انسانی ټولنی د عام منل شوو ارزښتونو سره چې انسانی ټولنی پری تر زیاته حده توافق کړی دی، مخالف ونه لري.
په تأسف سره اوس اوس ډیر عادی عام اکثریت یا په بدلاری او عوامفریبی، او منحطو قومی خواو منحرف کړای شوو او ډیرځلی د وطن صادق عناصرو د سیستم په داخل او یا هم بهر کې لازم فرصت و نه موند چې وطن ته خدمت وکړی.
د وطن ډیرکدرونه اوسرمایه په خاص ډول په بهر کې په فزیکی او ډیرو عادی فزیکی کارو مصروفه ده او د فهمی او مسلکی پوهی نه یی د نورو عواملو سره سره د سړی جګړی د تعصب او محاسباتو په اساس کار نه اخیستل کیږی. په دی برخه کې حاکمیت، بی کفایته زمامداران او دسړی جګړی حاکم مغزونه په کلکه ډار لری.
ملی عناصرو او کادرونو یا د پردو په آوږو د قدرت رسیدولو اراده نه لرله اویا نه لری، شرعی او نورمال اداری جوړښتونه دهغوی دقدرت رسیدو مانع دی.
پدی توګه ملت په وینو کې لامبی، د سیمی سوله په خطر کې ده، د وطن بچیان او نړیواله ټولنه قربانی ورکوی او یو عده نور بیا خوشحاله دی چې حاکمان دی، چرچی کوی او میلیونهاو ډالره او پوندونو او سرمایی ئی په ناروا توګه ترلاسه کړل.

لکه څنګه چې مو ولیکل په کلکه پدی باور یو چې د امریکی د دی اوږد مهاله ستراتیژۍ په لمړی مرحلی کې وظایف په درسته او کافی اندازه نه دی اجرا شوی اوحتی افغانستان د حاکمیت مسؤلین او سیاسی مخکښ مطرح حلقات، افراد او سیاست وال په دی برخه کی عمده نیمګرتیاوی او سوء تفاهمات لری او په هغو نسخو او دحل په لارو تینګار کوي چې د دی وطن او نړیوالی ټولنی د تراژیدی د اوږیدو عامل شوی او وی به.

یو څو مثالونه راوړم چې کولای شو د دی افکارو او مهمو اراکینو او مسؤلینو تفکر او کړنی پری ولاړی وی او دی او ددوی د افکارو او نسخو عمق او بُعد په ریښتنی توګه درک او دحل ممکنی لاری ددوی د افکار سره په مقایسه، عملی والی او علمی والی وڅیړو او ستاسی قضاوت او انتخاب ته ئی پیشکش کړو.

وائی او لیکي:

„ کرزی نمی خواهد طالبان شکست نظامی بخورند... قبل از آغاز **عملیات‌ها باید تمامی نیروهای سیاسی افغانستان ـ جامعه مدنی و دولت افغانستان می‌پذیرفتند که به‌خاطر آوردن ثبات مجدد در نقاط نا‌آمن راه دیگری جز از افزایش قوا وجود ندارد.** عملیات‌هایی که اکنون ادامه دارد باید از پشتیبانی سیاسی این نیروها در سطح ملی و محلی برخوردار می‌بود.....**".**

یعنی دا چې ښاغلی حامد کرزی هم طالب او ددی تراژیدی ادامه ورکوونکی دی. په دی توګه نړی او امریکی ته ویل کیږی چې افغانی اداره کي باید داسی څوک راوستل شي چې دنظامی حل تأکید کوی او هغه ګویا دوی دي.

یعنی داچه بیا دافغانستان د مطروحه مسایلو په نظامی حل تأیید او تأکید کیږی.

مونږ په دی باور یو چې په یو منطقه او سیمه کي که چیری سل واری نظامی عملیات وشی او سیاسی برنامه او د حل لاره وجود ونه لری دانظامی عملیات کومه پایله نه لری او "**افزایش قوای نظامی**" یواځی د تراژیدی د اوږدیدو او نور مرګ او ژوبلی او **بـن بست** نه بل انجام نه شی لرلای. منطق او دیموکراسی ته دقبول وړ نه ده چې په نظامی حل تأکید وشی. آیا د تفاهم او مذاکری نه چې اصول او ثغور او ریښتینی تعریف یی معلوم وی، بل منطقی او مناسب دیموکراتیک قایمقام وجود لری؟ زه په یقین ویلی شم چې سیاسی حل، او هغه مذاکره او تفاهم چې خلک دخپل سرنوشت حاکم کړی بله منطقی او انسانی او دیموکراتیکه لاره نه شته.

لیکوال ادامه ورکوی:

„...از همان آغازین روزهایی که امریکایی‌ها خواستند تجربه عراق را در افغانستان پیاده سازند، هیچ نیروی سیاسی در سطح جامعه افغانستان، دولت و کشورهای منطقه از آن پشتیانی نکردند**...**"

نه پوهیږم لیکوال د عراق د کومی تجربی نه بحث کوی. زه په دی باور یم چې عراق په جنګ کې چې د نړیوالی ټولنی او امریکی د ستړی کیدو سبب شی اوعراق دجنګ نه وروسته او د صدام حسین نه پرته او عدم موجودیت په صورت کي د ایران د اوسنی رژیم په ګټه او منفعت دی اوعراق عملا دایران لمنی ته وغورځید. آیا لیکوال دعراق هغه تجربی نه خبری کوي چې په عراق کې قومی، نژادی او مذهبی تفرقی چاقی کړای شوی او یا د هغی تجربو نه چې عراق یې عملا تجزیه کړ؟ یعنی داچه کردستان او شمالی عراق عملا مستقل هیواد دی او حتی خپل اساسی قانون او بیرق لری. نه پوهیږی د کومو مثبتو ؟! عراقی تجاربو نه په افغانستان کي دتطبیق بحث روان دی چې دا لیکوال او نسخه ورکونکی په هغو تأکید کوی او په افغانستان کي یی عملی کولو ته خوشحالی کوله اویا ئی غوښتل؟

لیکوال ادامه ورکوی:

„...علت اساسی که این حمایت ساخته نشد برمی‌گردد به تفکر ارگ که نمی‌خواست و نمی‌خواهد طالبان از مجرای نظامی شکست بخورند**...**"

دا هیڅ منطق نه شی منلای چې ښاغلی حامد کرزی دی د طالبانو د حرکت په ماته خوشحال نه وی. خو د طالبانو ماته د قومی او قبیلوی د تعصباتو پر بنسټ او د ټولنی دیو غتی ټوټی د محرومیت په مفهوم، د قومی تصفیی په مفهوم چې ډیرځلی عملی شوی بیا بله خبر ده. د طالبانو نظامی ماتی سره مخالفت په دی مفهوم چې د وطن بچې دپردو ددسیسو او خدمت نه ووځی او په ریښتینی توګه د مقدسو اهدافو جوګه شی او ... که ارګ بیا داغواړی نو که یو تن او یو افغان هم ددی سیاست په نتیجه ښی لیار او دوطن خدمت ته د تسلیمی او غلامی د جغ دوړلو نه پرته تیار شی نو دا کار انسانی کار دی او ارګ په دی برخه کي په حق دی او خبره او موضع یې په ځای ده. که څوک په دی توګه غواړی د امریکی د نظامی حل د حلقاتو اعتماد تر لاسه کړی او غواړی د افغانستان د خلکو په وینو قدرت ته د بهرنیو پوځی ځواکونه په زور ورسیږی دا نو بیا بله محاسبه او بله معامله او هم دفهم وړ ده.

لیکوال د امریکی ددی ستراتیژۍ په اړه د افغانستان په هکله داسی ادامه ورکوی:

„...مرحله دوم این استراتژی آغازش خام بود..... **رفتن به دهکده‌های جنوب و شرق کشور ـ جایی که طالبان توانسته بودند مجددا هسته‌گذاری نمایند ـ** این اصل را زیر پا گذاشت.**قلعه سیاسی که همانا صحنه ملی سیاسی بود ازین اقدام حمایت علنی نکرد و جنگ بدون برنامه سیاسی آغاز گردید."**

زه نه پوهیږم چې ملت چیری تللی وه او چا بیا بیرته هسته ګذاری وکړه؟ ضعیف منطق او ضعیف استدلال. سیاسی قلعه د مفاهمی او مذاکری نه کومه بله سیاسی قلعه کیدای شی؟ داسی سیاسی قلعه چې خلک تصمیم ونیسی. هو جنګ

او نظامی حل د سیاسی برنامی یعنی د مصالحی او مفاهمی د عملی کیدو نه پرته بی نتیجی او پایله یی **بُـن بست او بی نتیجه والی** راولی. که څوک په جګړی تأکید کوی او یواځی خپل ځان باندی اعتراف لری د یک حزبی او عملا د توتالیته سیستم او خود کامګی پلوی دی چی ګویا مخالفین طالبانی دی او د خلکو د انتخاب نه د مخه دوی په خپل قضاوت د ملت تصمیم ځانته اختصاص ورکړی، نو دداسی سیاست نتایج مو هم په دی دری لسیزو او بیا وروسته له هغه ولیدل.

دداسی سیاسیت په نتیجه کی بیا د هغه مجریان مجبور شول چی غرونو، درو، وزیرستان، کُلاب او داسی نورو کنارو او غارونو ته او مهاجرتونو ته د تللو مجبوریت منځ ته راځی او د مدنی ټولنی جوړلو اهداف له سره تحقق نه شی موندلای. بله کومه پایله نه لری. دداسی سیاست نتیجه مرګ، ژوبله او یو عده چالاکانو او مفسدینو ته د قدرت د رسیدو او خرابی بله پایله نه لری. که څوک دا غواړی نو بیا پورتنی تګ لاره او نسخه دی مطرح، تجویز او عملی کړی.

لیکوال ادامه ورکوی:

„... اکنون از آغاز مرحله دوم این استراتژی ماه‌ها می‌گذرد و بعضی نقاط که تبدیل به پایگاه طالبان شده بودند، دوباره تصفیه گردیدند...... زعامت دولتی دیگر توان ایجاد شبکه‌های سیاسی را در آن مناطق ندارد یا عمدا رییس دولت نخواست در حمایت از جنگ دست به ابتکارات سیاسی بزند تا مردم را به طور نسبی بسیج نماید.... حرکت‌های سیاسی بومی نباشند، مشکل است مورد اعتماد مردم قرار گیرند. "

وګوری بیا هم عجیبه ضد او نقیض جملات. در **حمایت از جنګ...**دست به ابتکارات سیاسی بزند. تأسف دی چی در **حمایت از جنګ** باندی تأکید کیږی. د افغانستان خلک او خیرخواه عناصر **در حمایت از صلح** باندی تأکید کول او صادقانه عمل غواړي. او دوی **در حمایت از جنګ** تأکیدات لری. هوملت او **بومی حرکت** هماغه دی چی عملا خلک ورسره دی. هماغه به کیږی چی خلک یی غواړی او دخلکو انتخاب د جنګ او ټانک انتخاب نه دی.

لیکوال ادامه ورکوی:

"... اما نیروهای افغانستان نیز با همین سوال ابتدایی مواجه‌اند؛ **یعنی به نمایندگی از کدام دیدگاه و برنامه سیاسی می‌رزمند؟! منطقی‌ترین روش این بود که مرحله سوم کلا یک مرحله استوار بر برنامه‌های سیاسی می‌بود یعنی حفظ ساحه به عوض این‌که بازهم اتکا به قوای نظامی می‌داشت و در اصل با یک تفکر و برنامه** سیاسی حفظ می‌گردید. ...."

ددی افادو او نور افادو تر منځ صریح تناقض دی. له یو خوا د جنګ تأکیدات او له بلی خوا د سیاسی برنامی چی اصلا نیوهیږو کومه سیاسی برنامه غیر د تفاهم او مصالحی د برنامی نه د جنګ په حالت کی انسانی طرحه او برنامه کیدای شی؟

د افغانستان او نړی خیر خواه عناصر د پایداری سولی سیاسي برنامی لپاره، داچي په افغانستان کي ملت حاکم او په خپل سرنوشت تصمیم ونیسی کار کول غواړی. او په نظامی قواو باندی د حل لیار ردوی او دا ورته د ظلم، تجاوز او غیر دیموکراتیک او غیر انسانی لیار ښکاری.

لیکوال ادامه ورکوی:

"... ارزش‌های دیگری که تلاش شد بستر حمایتی برای خود بسازد مانند دموکراسی و مردم‌سالاری بنابر گسترده بودن فساد و فردسالاری، در سیاست‌های اداره ولایتی ریشه نگرفتند و جامعه مدنی هم که نمی‌شود در چنین فضای اختناق و تشنجی جان بگیرد...."

دیموکراسی او دیموکراتیک نظام په ریښتنی مفهوم د خلکو نظام، د خلکو لخوا جوړ شوی نظام او دخلکو دارزښتونو په خدمت کی نظام منلای شو. په دی توګه دافغانستان اکثریت خلک مسلمان دی او خپل ارزښتونه او انتخاب لری. دیموکراتیک نظام په دغه مفهوم او مانا هغه نظام دی دی چی **اوس اوس** بل الترناتیف او قایمقام نه لری. که ملت ددوی په مفهوم او عمل دیموکراسی او ددوی په تعبیر اوعمل مردم سالاری ردوی او نه منی، نو بیا د دیموکراسی او مردسالاری ګناه نه ده بلکی د هغه چا ګناه ده چی دامطالب ئی نادرسته او ناروا سوء استفاده کړی او د خلک ګناه نه ده. هو فساد او فرد سالاری په تیرو لسو کالو کي وه او ده. په هغو لسو کلو کي چي لیکوال یي اوه کاله د یوی کلیدی دولتی څوکی مشری یعنی د افغانستان د ملی امنیت مشری کوله. هغه اداره چي دده نږدی ملګری په تمامومهمو دولتی څوکیو کي وجود لرل او لری. هغه دیموکراسی چي د قومی تصفیو، ظلم او تعدی و منطقوی تعدی او تجاوز او دسته جمعی وژنو او تباهی موجب شول.

هو دافغانستان خلک دداسی مردم سالاری او دیموکراسی نه چي دوی عملی کړه منزجر او متنفر دی. نو په کار دا چي درستی او اصلی مردم سالاری او اصلی دیموکراسی لپاره په ریښتینی مفهوم عملا کار وشی.

لیکوال ادامه ورکوی:

"... به پیش‌بینی من، مرحله سوم به عوض اینکه راه را برای انکشاف اقتصادی و اداری باز نماید، به احتمال بسیار قوی **به یک بن‌بست می‌انجامد**. یعنی ما به مرحله چهارم نخواهیم رسید. مرحله چهارم به عوض اینکه رشد اقتصادی و اداری را دربرداشته باشد یک بن‌بست خواهد بود و من قراین و دلایل این تخمین خویش را ذیلا

می‌نگارم. تمامی نیروهای سیاسی که تفکر ضدطالبانی دارند در محاسبات بلند ملی و بین‌المللی در حاشیه قرار دارند. آنها شامل در مشوره‌های «چه باید کرد؟» امریکا قرار ندارند....."

هو که وضع همداسی ادامه پیدا وکړی، د همداسی نظریاتو چي دی يي لری او مشابهو پاتی راتلنو او غلطو افادو او غلطو نسخو څخه کار واخيستل شی **نو بن بست** لا څه چي ډير بد عواقب به ولری. داسی بد عواقب چي هيڅ څوک به يی د ټولولو او مرمت توان ونه لری.
دیموکراسی داسی حکم کوی چي ملت باید تصمیم ونیسی او خپل زعامت انتخاب کړی. دوی د ملت اراده ځانته مختصروی د ددی پروسی مخالفين په طالبانو کي خلاصه کوی او بیا د طالبانو دحرکت د برنامو او موجودیت د محکومیت حکم د ملت نه داخیستلو د مخه ځانته خلاصه کوی.
مونږ په دی باوريو چي دوی او يا دبل هرچا حق دی چي کومه نسخه د خپلی ټولنی لپاره مناسبه ګڼی او کومه نه. د طالبانو نسخه د ټولنی د اصلاح لپاره په نوویموکلو کي د نورمال، متمدن او دیموکرات مسلمان لپاره په هغه ډول چي د افغانستان خلکو په عمل کي وليده د منلو وړ نه ده. خو که په دیموکراسی ایمان لری نو راځی چي ددی نسخو ريښتنی تعبيروکړو او يا هم له سره ددی نسخو نامناسب والی او يا هم دخپلو نسخو مناسب والی او د تطبيق مشروعيت د خلکو نه ترلاسه اوپه دی توګه چا ته د غير متمدن برخورد او تشدد دلايل پاتی نه کړو. هو سیاسی توافق او په مشترک کور کي د مشترک ژوندی بر قواعدو توافق په کار دی چي په هغه کي داکثريت د حاکميت او د اقليت دحقوقو تضمين وی. هغه اکثريت او دهغوی نسخی چي ملت يي وټاکي.
هو اقتصادی انکشاف په غیر مشروع زمامداری او بی کفایته افرادو و دتباهی په نسخو چي جنګ او تشدد په لاره تأکيد کوی او غير له ځانه بل څوک په کي ځای نه لری او ...... نشی تر لاسه کيدلای.
هو پکار ده چي په سیاسی برخو او څوکيو کي سیاسی مشروع افراد او په مسلکی برخو کي مسلکی افراد تصمیم او کار مخ ته يوسی.
غیرمشروع، بی کفایته او قانون شکنه افراد اقتصادی پرمختيا نشی راوستلای.
هو اقتصادی انکشاف او اداری انکشاف مافیایی حلقات په مشروع ډول نشی تر سره کولای.
داچه تأکید کيږی "نیرو های ضد طالبانی در محاسبات بلند درحاشیه قرار دارند" محض دروغ دی. د پورتنیو ادعا ګانو ليکوونکی چي مونږ ورځينی نقل قول کوو په تيرو لسو کلو کي اوه کاله دافغانستان د ملی امنيت رئيس وه او ځان د سیاسی اتحاد فعال غړی بولی. دوی خپله وائی چي طالبان به په دیموکراسی د نفس کاږل فرصت ونه لری. نو که په دی خبره په ريښتينی ایمان لری نو په کار ده چي دی خبری ته په عمل کي تحقق ورکړای شی. اما زه فکر کوم چي دوی دخلکو دانتخاب نه ډاره لري.
دالیکوال ادامه ورکوی:
"... رییس جمهور خود خواهان توقف عملیات‌ها و خواهان سازش با طالبان است...."
علم او پوهه حکم کوی چي په هغه ټولنه کي به مستقره سوله رانه شی تر څو چي د هغی ټولنی به سیاسی ستيج کي د ټولنی ريښتنی نمایند ګان او د موجوده سیاسی ځواکونو نماینده په مشروع او نورمالو لارو خپل نمایند و نه لری.
په سیاسی ستيج کي دا نماينده نه د معاملی او نه د خود فروشی او نه د ملت د تصمیم نه بهرو میکانیزمو او نه په کنفرانسو او کودتاګانو مشروعيت لری. یواځنی لار داده چي د ملت د انتخاب شفاف او نورمال میکانیزم اوجوړښتونه په صادقانه او ريښتنی ډول فعال کړای شی.
مونږ په دی باوريو چي هر ډول معامله چي د پورتنيو اصولو خلاف وشی د جګړی او خرابی د ادامی اصلی عامل به وی. مونږ حق نلرو چي "ملت را به حاشیه کشاند" طرفدار شو. دا به نادرسته او غير دیموکراتيکه هڅه او لار وی او ده. سیاسی قدرت ته د رسيدو لپاره د بهرنيو د نظامی حلقات د اعتمام اوروحيی پر بنسټ ځان قدرت ته رسولو لپاره کار حرام و نامشروع کار دی. داسی کړنلاره او پلان د الله تعالی او ملت پر نزد د نفرت وړ دی. داسی کړنلاره او هڅه ملتونه او هيوادونه تباه کوی.
ليکوال ادامه ورکوی:
"... تا این همسویی تحت فشار یا امتیاز سیاسی از بین نرود، طالبان شکست‌ها و رنج‌های تاکتیکی زیادی را متحمل خواهند شد ولی شکست استراتژیک نخواهند خورد....."
هو د افغانستان مسأله د پاکستان د لاس لندولو پرته ممکنه نه ده. هو د سیاسی تفاهم نه پرته او د مصالحی د ريښتنی عملی کيدو نه پرته به نتايج ډير بد وی.
هو په راتلونکو اتلسو میاشتو کي داسی اقدمات په کار دی چي تيری نیمګرتیاوی ادامه و نه مومی. د ښه، عاملانه او عاقلانه تدابيرو سره عاملانه، په ښه وخت مناسب اقدامات او عملی کارونه وشی. د ښو کارو لپاره حقوقی بسترونه ايجاد شی. کار اهل کار ته وسپارل شی.
اداری اصلاحات منځ ته راشی او په دی توګه د خونړيو حوادثو مخه ونيول شی.
هو پاکستان به ددی وضعی نه پوره پوره ګټه پورته کول غواړی چي د درک او فهم وړ هم ده.
ليکوال ادامه ورکوی:

“ اگر دولت افغانستان منافع ملی را به خاطر انجام یک معامله با طالبان زیر پا نماید، احتمال بسیار وجود دارد که کنترول مرکزی فرو ریزد و مردم به‌خاطر دفاع از شرف، عزت، تاریخ و ارزش‌ها پناه به نهادهایی غیر از دولت ببرند – امرالله صالح”.
افغانستان په تجزیه تهدیدول او د افغانستان د جدایی او تجزیی خبری مطرح کول دزغم وړ خبر نه ده او دا هڅی تر هر عنوان لاندی خیانت دی.
هولکه څنگه چې مفصله توضیح شوه مصالحه او مفاهمه نباید د معاملی او خیانت په مفهوم وکارول شی. اما هیڅ څوک حق نه لری دافغانستان د تجزیی الترناتیف مطرح او داسی نهدید وکړي.
پورتنی نسخی او مطالبات او د افغانستان د تجزیی تهدید د ښاغلی امرالله صالح دی چې د هشت صبح په ویب پانه کې تیره ونی خپاره شول. هغه چې په وروستی لسیزه کې د اوو کالو لپاره د افغانستان د ملی امنیت رئیس وه او د سیاسی مطرح ټلوالی مهم غړی دی.
ددوهمی برخی پای